

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Strategies for Participatory Academic Administration in Basic Education Schools

ชัยณิชา ชันดี*

ดร.ถวิล อดาว์ลัย**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 3) ผู้แทนครู 4) ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพปัจจุบันของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม 2) สร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ 3) พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมและพัฒนาการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 5) สร้างภาคีเครือข่ายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ 7) ส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to investigate the current conditions and desirable conditions of participatory academic administration in basic education schools, and 2) to development the strategies for participatory academic administration in basic education schools. The samples used in the research were 260 1) school administrators, 2) seeds of academic affairs, 3) teacher representatives, and 4) the chairman of the Basic Education Commission. The research instruments were intervirew and five-point Likert scale questionnaires with the overall reliability of 0.98.

The findings of the research indicated that;

1. On the whole, the desirable conditions of participatory academic administration in basic education schools seemed to be at the high level. In terms of the current conditions of participatory academic administration in basic education schools, it was found that on the whole, they seemed to be at the low level.

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

* ปรัชญาคุณุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

** ประธานหลักสูตรปรัชญาคุณุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. The strategies for participatory academic administration in basic education schools consisted of 7 strategies; that is, 1) Process Management Academy participant, 2) Establish measurable criteria to assess the quality of learning, 3) Development of Innovation and Technology Increase the effectiveness of learning, 4) Promotion and Development Planning, School Supervision 5) Create a network of partners and resources, 6) Encourage the development and management mechanism of teaching quality, 7) Promote the development of quality assurance systems within the school.

Keyword: Strategies, Participatory Academic Administration

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่เพื่อนำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมพระราชบัญญัติระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาทั้งภารกิจอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจในการบริหารงานจากกระทรวงลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงซึ่งการกระจายอำนาจทางการศึกษาจะช่วยให้การศึกษามีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในกระบวนการตัดสินใจอันจะนำไปสู่อุดมการณ์ของประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบโครงสร้างที่ใกล้ชิดประชาชนมากกว่าโปร่งใสมากกว่ามีโอกาสตรวจสอบได้มากกว่าระบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลางโดยให้ความสำคัญกับการมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ยุคปฏิรูปการศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่สถานศึกษาต้องปรับตัวอย่างมากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะเรื่องการบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้มากขึ้นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการได้นั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม (ปัญญา แก้วกียูร, 2545)

การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารด้านอื่นๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมการบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารงานของหน่วยงานระดับกรม เช่น การเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศและการประเมินคุณภาพภายใน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนินกิจกรรมทางวิชาการจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ลำพังผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถเป็นผู้ชี้นำได้ในทุกเรื่องในการบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นที่คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผนการตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผล การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกระดับ หลักการสำคัญคือ ต้องคำนึงว่าจะให้ใคร มีส่วนร่วมในเรื่องอะไรวิธีการมีส่วนร่วม

ทำอย่างไร ร่วมมามากน้อยแค่ไหน ช่วงเวลาใด ปัญหาของการมีส่วนร่วมที่นิยมกล่าวอ้างโดยที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ การให้มีส่วนร่วมเพียงผิวเผินหรือการมีส่วนร่วมแต่เพียงรูปแบบ เช่น ให้ร่วมรับทราบ ให้ร่วมประชุมแต่ไม่ให้ออกมาแสดงความคิดเห็น แต่ไม่ยอมนำไปปฏิบัติ เพราะมีการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะเอาอย่างไร (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2554)

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารงานแบบองค์รวมที่ต้องมีการศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เพื่อการวางแผนและผลักดันกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมาย โดยที่ผู้บริหารจะต้องรวบรวมข้อมูล ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อย่างละเอียด รอบคอบ และมีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสม และวางแนวทางในการดำเนินงานและควบคุมการใช้กลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร 4 ประการ คือ 1) กลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) สร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติ 3) สร้างความพร้อมให้แก่องค์กร และ 4) สร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน ดังนั้นหากต้องการให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้จำเป็นต้องแสวงหากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพราะกลยุทธ์จะเป็นตัวนำทางให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงานและการประกันคุณภาพของสถานศึกษาแสดงผลงานความก้าวหน้าในการบริหารโรงเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดได้ (วันทยา วงศ์ศิลปกรมย์, 2533) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดของการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุผลโดยต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมซึ่งจะเป็นวิธีที่ทำให้องค์กรได้ประโยชน์จากบุคลากรมากขึ้นนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากการสร้างทีมงานเพื่อเป็นกลไกการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรขับเคลื่อนให้องค์กรสังคมและประเทศก้าวสู่เวทีโลก (ทองใบ สุดซารี, 2543) ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตนักเรียนมีคุณลักษณะไม่เป็นที่พึงพอใจของครู ผู้ปกครองชุมชนในท้องถิ่นซึ่งอาจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยเช่นบุคลากรต้องรู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบอย่างจริงจังผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความตระหนักในความเป็นผู้นำทันสมัยทันเหตุการณ์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตลอดเวลาเพื่อนำทีมงานไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนมีศักยภาพที่จะผลักดันบุคลากรในโรงเรียนให้มีความร่วมมือประกอบกิจกรรมทุกอย่างด้วยความเต็มใจและรักที่จะทำ (ศศิกานต์ เจริญดี, 2544)

จากผลการประเมินของ สมศ.รอบสาม ของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สรุปผลการประเมินโดยภาพรวมตามรายการมาตรฐานพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าระดับคุณภาพดี อยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้ ด้านสถานศึกษาขาดการดำเนินการที่ดี ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล นำผลมาปรับปรุงพัฒนางาน และการประเมินผลตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้เป็นไปตามหลักวิชาการ โดยประเมินให้ตรงเป้าหมายของแผนงาน โครงการด้านครู ส่วนหนึ่งขาดการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ ใช้ผลประเมินพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้อยู่ในระดับ ดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2559) ทั้งนี้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอบ้านไผ่ อำเภอชนบท อำเภอโคกโพธิ์ชัย อำเภอมัญจาคีรี อำเภอเปือยน้อย และอำเภอบ้านแฮด มีโรงเรียนขนาดต่างกันและทรัพยากรการบริหารที่แตกต่างกันหลากหลายกันไป ผู้บริหารต่างก็บริหารงานตามหลักการบริหารตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาทำให้ประสิทธิภาพกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการนำกลยุทธ์การบริหารงาน

วิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาต่อไป

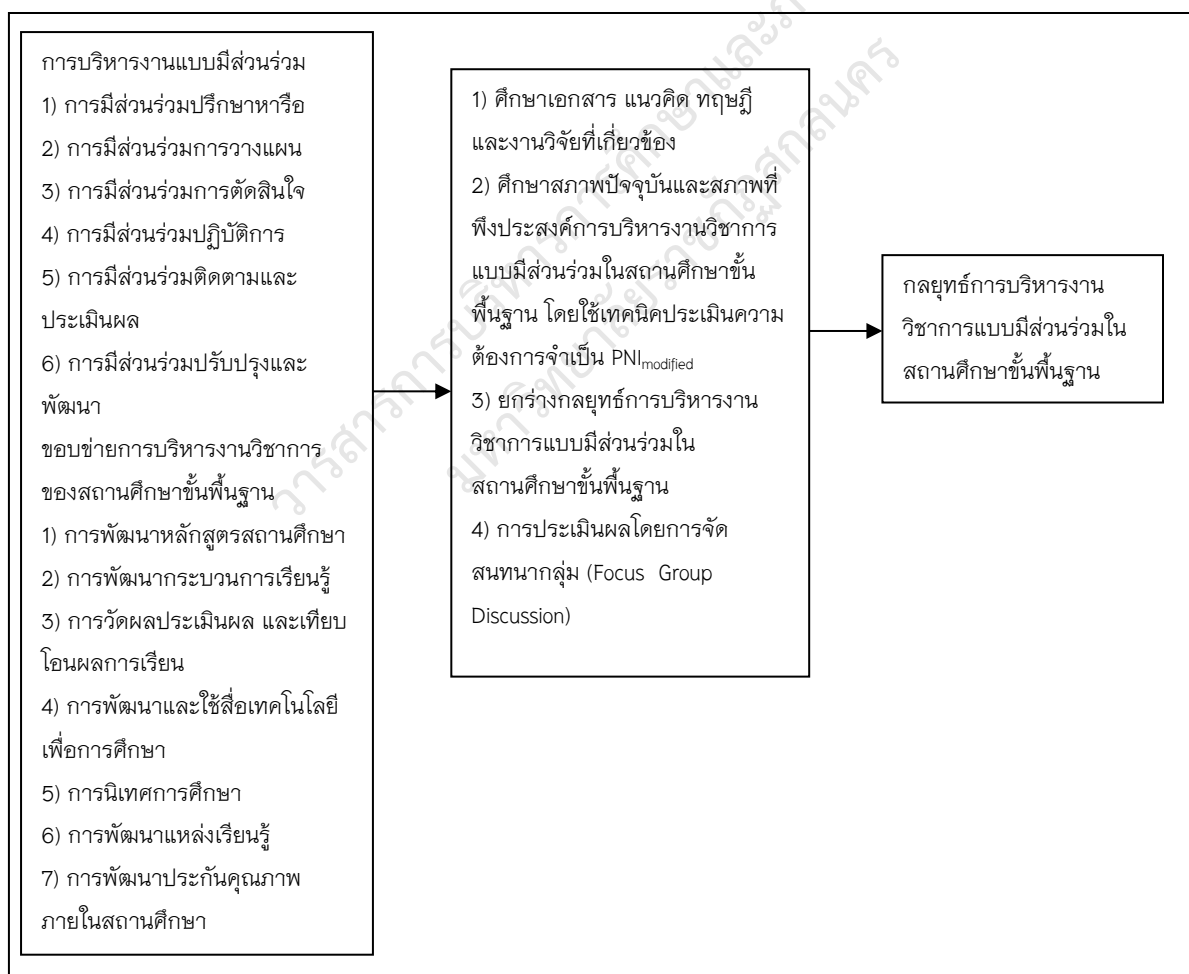
คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับใด
2. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผู้แทนครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 260 คน

ระยะที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ มีกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น ใช้เวลาดำเนินการตามระยะการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบประเมินตามที่ได้ระบุข้างต้น และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการใช้แบบสอบถามที่การวัดเป็นมาตราประมาณค่าแบบ Likert ชนิด 5 ระดับ ใช้วิธีหาคะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือก

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.02$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}=4.29$) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.35$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=2.49$) ความต้องการจำเป็น (PNI) ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม PNI เท่ากับ 0.78 แสดงว่ามีโอกาสสำเร็จ

ร้อยละ 78 ด้านที่มี PNI สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา PNI เท่ากับ 0.78 แสดงว่ามีโอกาสสำเร็จร้อยละ 78

2. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม 2) สร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ 3) พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมและพัฒนาการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 5) สร้างภาคีเครือข่ายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ 7) ส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงานตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์กร จากที่กล่าวมาทั้งหมดสถานศึกษายังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำซึ่งนั่นหมายความว่ายังมีความต้องการให้อยู่ในระดับสูง และการมีส่วนร่วม เมื่อเกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาย่อมทำให้เกิดผลดีย่อมแก่การพัฒนาสังคมเพราะทำให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประชาชน ครูผู้บริหารรวมทั้งบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ได้เข้ามาผูกสัมพันธ์กันก่อให้เกิดความคิดร่วมกัน เข้าใจกัน ได้รับความรู้ที่หลากหลายสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และทรัพยากรที่ต่างมีอยู่ต่อกันได้อย่างสมานฉันท์นั้นเป็นความสำคัญแห่งเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งผลจากการวิจัยด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนอย่างมีส่วนร่วม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนทุกระดับการศึกษา และมีการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมิน ตลอดจนการรายงานผลการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวถึงหลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ดีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การ ดำเนินการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และให้ผลการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริง ของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์ (2547) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตรผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ Gold (2000) ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักการศึกษาซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวยุกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้นการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น กำหนดนโยบาย วางแผน วัตถุประสงค์ ในการนิเทศการศึกษา พร้อมทั้งร่วมในการนิเทศ ติดตาม กำกับการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนรวมถึงการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปรับปรุงพัฒนางานนิเทศการศึกษา การจัดตั้ง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและการจัดหาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์ (2547) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตรผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

3. กลยุทธ์ความต้องการจำเป็น (PNI) ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม PNI เท่ากับ 0.67 แสดงว่ามีโอกาสสำเร็จร้อยละ 67 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีความต้องการพัฒนาเกี่ยวกับ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม มี PNI เท่ากับ 0.87 ซึ่งมีค่าสูงกว่า PNI รวมสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผล การประเมินผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงพัฒนา มีส่วนร่วมในการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลและช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อและส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ร่วมในการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสาระการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันและความต้องการของชุมชนสังคมและท้องถิ่น ร่วมในการวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์ (2547) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตรผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม คือมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ในขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์อาจใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกันได้ในกรณีที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานมากซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณลักษณะความต้องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลุ่มลึกมากขึ้น

2.2 จากการจัดสนทนากลุ่มและลงภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยในครั้งนี้พบว่า อาจมีปัจจัยภายนอกอื่นที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น นโยบายของรัฐบาล สมรรถนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน รวมถึงกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง แต่ละสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไปควรนำปัจจัยภายนอกดังกล่าวมาพิจารณาด้วย

2.3 กลยุทธ์ที่ได้สามารถนำไปศึกษาวิจัยเป็นกลยุทธ์เทียบเคียงใช้กับสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีคุณภาพ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทองใบ สุดชาติ. (2543). *ทฤษฎีองค์การวิเคราะห์แนวความคิดทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ:

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ปัญญา แก้วกัญญา. (2545). *การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน*.

กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

รวีวัตร์ สิริภูบาล. (2544). “เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาปัจจัยการพัฒนาการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ.”

วารสารวิชาการ. ปีที่41 : 42-48.

วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์. (2533). *การศึกษามลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ส่งผลมาจากความพึงพอใจในการเลือกบทเรียน*.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศศิกันต์ เจริญดี. (2544). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2559). *รายงานการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2559*.